

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ

وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ

وَاللَّعْنَةُ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ

«وَأَنَا يَا سَيِّدِي عَائِدٌ بِفَضْلِكَ هَارِبٌ مِنْكَ إِلَيْكَ

مُتَنَجِّزٌ مَا وَعَدْتَ مِنَ الصَّفْحِ عَمَّنْ أَحْسَنَ بِكَ ظَنًّا؛

ای سید و مولای من، من به فضل تو پناه

می برم و از تو به سوی تو می گریزم و شتاب می گیرم،

و به آن وعده ای که درباره عفو و بخشش از کسانی

که به تو حُسن ظن دارند داده ای، من به آن وعده

پایدار و معتقد و باورمند هستم». صحبت راجع به

فقره مُتَنَجِّزٌ ما وَعَدْتْ بود گرچه در معنای هَارِبٌ
مِنْكَ اَلَيْکَ هنوز با اینکه جلوتر از این فقره است
هنوز سخن نگفته بودیم، مطلب نیامده، اَمَّا خُبُّ فَعَلًا
صحبت در همین فقره بعد است که این بی ارتباط با
فقره قبل نیست، بعداً راجع به آن فقره اوّل هم خُبُّ
صحبت می کنیم.

عرض شد که: امام سجاد علیه السلام در این

فقرات دارند که: سرمایه من در حرکت به سوی تو
فضل توست، و کرامت تو و زیادی لطف تو، و
عرض شد که این فقره در قبال مسأله عدل است، که
امام علیه السلام می فرماید: خدایا من عدالت تو را
نمی توانم سرمایه خودم قرار بدهم، چون دیگر
چیزی دستم نمی ماند، اگر قرار باشد تو با عدالت
خود بخواهی با من برخورد کنی، آن وقت من چگونه
می توانم به آن مراتب و درجات و عوالمی که می دانم
آن عوالم را برای خاصان از اولیاء خودت و درگاه
خودت مقرر کردی، من به آن عوالم چگونه می توانم
برسم و دسترسی پیدا کنم؟!!

اگر قرار باشد خدا بخواهد با عدلش با ما

برخورد کند، با عدل، نه با فضل، چون اینها خُب دو
مسأله جدا هستند، دو مسأله‌ای است که با هم
متفاوت است، اگر قرار باشد که خدا بخواهد با عدل
رفتار کند آن وقت دیگر چیزی نمی ماند.

یک شخصی بود از همین پیرمردهایی که در
تهران شب‌های جمعه، مجلس داشتند، روضه
می گرفتند و یک چند نفری را جمع می کردند و سینه
می زدند و آبگوشت می دادند و خلاصه همین، بیش
از این نه؛ مجالس توسل بی محتوا، توسلات
بی محتوا، هیئت وار، بدون هیچ هدفی و بدون هیچ
مقصودی و بدون هیچ مطلبی، صرفاً بیایند بنشینند و
سینه بزنند و بعد بلند شوند آبگوشت یا پلو بخورند
و بروند

همین! بعد هم سر کارشان بروند روز از نو و روزی از نو، خُب از اینها زیاد است، این هم یکی از آنها. بنده ایشان را دیده بودم و دیگر فوت کرده، ایشان آدم بی سواد بود، سواد هم نداشت فقط همین، سرمایه اش دادها و جیغ هایی بود که در هنگام شنیدن عزا و مصیبت می زد و افراد را به این کیفیت به سمت و سوی خودش جذب می کرد، دکان دیگر، دکان! دکان انواع و اقسامی دارد، جذب افراد، هر شخصی در هر فنی که هست، در هر مهنه ای که هست بالاخره برای جذب اشخاص فوت و فن هایی را به کار می برد، کاسب یک جور، پزشک یک جور، مهندس یک جور، روحانی یک جور، غیر روحانی ... همه افراد برای جذب کردن افراد یک مسائلی، یک مطالبی را مد نظر قرار می دهند که بهتر بتوانند متاع خود را به بازار عرضه کنند و این متاع مورد توجه طالب خودش قرار بگیرد.

دیگر این هم از مظلومیت امام حسین علیه السلام است که گیر ماها افتاده و ما با او برای گذران خود و دنیای خود داریم معامله می کنیم. این

آقا به مشهد آمده بود، از قضا یکی از دوستان مرحوم آقا این را آورده بود پیش ایشان، خوشبختانه در آن مجلسی که ایشان بود ما نبودیم! و او را آورده بود که حالا مثلاً آقا ایشان را ببینند و این بالاخره از اهل توسل است، اهل ولاء هست و حالاتی دارد و در گریه و در مصیبت امام حسین علیه السلام جیغ می‌زند و ... این هم خودش یک عوالمی است! جیغ زدن، داد زدن این هم خودش یک مرتبه‌ای است! شوخی نگیرید این خیلی مرتبه است! عربده کشیدن، جیغ زدن، بالا و پایین پریدن، اینها همه از مراتبی است! که بالاخره در این گونه مجالس و در اینگونه محافل دست می‌دهد، خُب حال است دیگر، حالا دست خود شخص هست نیست دیگر حالا بماند؛ تئاتر آقا! تئاتر ندیده‌اید؟ این هم یک جور است، این هم یک قسم است، منتهی تئاتر با مقدسات، بازی با مقدسات، بازی با نوامیس عالم خلقت و نوامیس عالم وجود.

[این آقا را] آورده بود که آقا ببیند. بنده خدا

پدر ما چقدر مظلوم بود از دست یک همچین

افرادی و یک همچین شاگردانی و یک همچین ارادتمندانی، گاهی اوقات من فکر می‌کنم می‌بینم واقعاً ایشان مظلوم بودند، یاد این کارهایی که در آن موقع خلق‌الله انجام می‌دادند و ایشان هم روی حیا و بزرگواری و کرامت و ... چشمشان را می‌بستند و رد می‌شدند گاهی اوقات که یک مطلبی از اینها به گوششان می‌رسید آنچنان به هم می‌پیچیدند که فشارشان بالا می‌رفت!

خُب ما دیگر در جریان این مسائل بودیم، حالا آورده بود که بله، آقا دیگر چشمشان به جمال ایشان روشن شود و استفاده کنند و لابد به خیال خودش متبرک بشوند! یارو آمده آنجا نشسته، رو می‌کند به آقا می‌گوید: الحمدالله، به فضل خدا به مرتبه‌ای رسیدم که گناه دیگر از من متمشی نمی‌شود!

آقا فرمودند: همین که در خود می بینید که گناه از شما سر نمی زند بزرگترین گناهی است که قابل بخشش نیست! چنان با موشك گذاشتند يك وقتی با گلوله می زنند، يك وقتی با ضدهوایی، يك وقتی همچین با موشك وسط کارش که نفهمید از کجا خورد. همین که احساس می کنی که به حالی رسیده ای و به مرتبه ای رسیده ای که گناه از شما دیگر متمشی نمی شود بالاترین گناهی است که قابل بخشش نیست، قابل بخشش نبودن این مسأله مهم است.

مرتیکه! آخر آقا جان برو ادب یاد بگیر، برو فرهنگ یاد بگیر، برو پیش اهلش، پیش فنش مطلب بیاموز، همین طوری ... آن وقت چه می گفت، البته ما توفیق زیارت ایشان را روز قبلش پیدا کرده بودیم، طُرّهاتی داشت شنیدنی، دیروز ما با او خلاصه یک اظهار محبتی کردیم، آن آقا می خواست که بله، یک جوری این اظهار محبت با دیدن آقا یک قدری جبران شود، لابد جبران شود که آقا هم بدتر از ما گذاشت در کاسه اش.

دیگر من گناه نمی کنم یعنی چه؟ دیگر گناه از

من سر نمی زند یعنی چه؟ تو مگر کی هستی که گناه کنی یا نکنی، بابا تو که گوشت را بگیرند دماغت ورمی آید، آخر در سن هشتاد سالگی کسی نیستی که اصلاً ثواب و گناه بخواهی [انجام دهی!] آدم به یک جایی برسد، به یک مرتبه‌ای از انانیت برسد، به یک مرتبه‌ای از نفهمی برسد...، نفهمی هم مراتبی دارد، آخر آدم گاهی اوقات یک کمی نفهم است، گاهی اوقات دو کمی نفهم است، گاهی اوقات خیلی نفهم است، نفهمی هم آخر حدی دارد، علی کل حال مقول به تشکیک است.

اولیاء آمدند بگویند: آقا جان همه چیز از تو است، گناه چیست؟ گناه یعنی در قبال حق ایستادن، در قبال خدا کبریائیت به خرج دادن، در قبال خدا انانیت نمودن، در قبال خدا عرض اندام کردن، در قبال خدا استقلال را پنداشتن: من دیگر گناه نمی‌کنم، دیگر از من معصیت متمشی نمی‌شود!

أمیرالمؤمنین علیه‌السّلام می‌آیند در بالای قبر سلمان و وقتی که سلمان را دفن می‌کنند دو خط شعر می‌گویند، که با انگشتشان روی خاک می‌نویسند و

اثر انگشت روی خاک می ماند که:

وَفَدْتُ عَلَى الْكَرِيمِ بَغِيرَ زَادٍ *** مِنَ الْحَسَنَاتِ وَ

الْقَلْبِ السَّلِيمِ

وَحَمَلُ الذَّاتِ اقْبَحَ كُلِّ شَيْءٍ *** إِذَا كَانَ الْوُفُودُ

عَلَى الْكَرِيمِ

اینها دارند به ما درس می دهند دیگر، سلمان

کجا، سلمان که من اهل بیت شده، سلمان که پیغمبر

فرمودند: بَحْرٌ لَا يَنْزَفُ؛ دریایی است که ته ندارد.

یک همچین آدمی وقتی فوت می کند، بهترین حالی

که امیرالمومنین علیه السلام می خواهد این سلمان را

و این شاگرد تربیت شده در دامنش، در مکتبش، در

حجرش و در مدرسه امیرالمؤمنین علیه السلام و پیغمبر صلی الله علیه وآله را وقتی که می خواهد تعریف کند می گوید: سلمان در حالی از دنیا رفت که هیچ چیز با خود نداشت که به خدا عرضه کند، صفر بود، در دست من هیچی نیست، هوا است. نمازهایی که خواند پس چه شد؟ روزه‌هایی که در این سال‌ها گرفت پس چه شد؟ حجّی که رفت پس چه شد؟ انفاق‌هایی که می کرد پس چه شد؟ خیلی دقت کنید ببینید، دارم می رسم به يك نقطه خیلی دقیقی ها مگر نماز نمی خواند؟ چه کسی نماز می خواند؟ سلمان؟ نه، سلمان نماز نمی خواند! کی روزه می گرفت؟ سلمان روزه می گرفت؟ نه، سلمان روزه نمی گرفت! کی قرآن می خواند؟ سلمان قرآن می خواند؟ سلمان انفاق می کرد؟ این انفاق مگر پول نیست، این پول از کجا آمده از خانه خاله اش که نیاورد، کی این پول را به سلمان رساند؟ کی رساند؟ پس وقتی که انفاق می کند از يك جا در می آورد در يك جای دیگر می گذارد، سلمان کو این وسط؟ هیچی؛ سلمانی در کار نیست. کی دارد

نماز می‌خواند؟ شوق نماز را کی در سر سلمان می‌گذارد، محبت خودش را کی در دل سلمان می‌گذارد؟ اگر محبت عشق به او در دل سلمان نبود، سلمان نماز می‌خواند؟! اصلاً يك دستش را هم تکان نمی‌داد که نماز بخواند، این عشق به ذات پروردگار که در دل سلمان هست، این عشق به ذات پروردگار که این سلمان را نصف شب برای نماز بلند می‌کند، این عشق به پروردگار است که می‌آید قرآن را باز می‌کند و آیات قرآن را می‌خواند ... وَ سَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَ قَبْلَ غُرُوبِهَا وَ مِنْ أَنْاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَ اطَّرَافِ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَى طه، ۱۳۰ این عشق پروردگار است که از جیبش برمی‌دارد خرج می‌کند، همه‌ی کارها را کی دارد می‌کند؟ او دارد می‌کند، ما از این می‌بینیم، ولی او دارد انجام می‌دهد، آنچه که هدف سلمان است، آنچه که مقصود سلمان است، آنچه که مطلوب سلمان است، يك ذره بگیرد آن وقت ببینید سلمان می‌تواند بلند شود نماز بخواند یا نه!

اگر نازی کند از هم فرو ریزند قالب‌ها.

یک وقتی حضرت عیسی علی نبینا و آله و
علیه السلام داشت از یک جا رد می شد، دید یک
مادری دارد قربان صدقه بچه اش می رود: ای فدایت
شوم، ای قربانت بگردم و ... خیلی دیگر برای
بچه اش داشت خودش را می کشت. گفت: بابا،
محبت مادری گفتند اما نه این جور دیگر، دیگر
خودش را دارد می کشد ...، گفت خدایا این محبت
دیگر چیست؟ گفت: این محبت را ما می دهیم،
می خواهی از او بگیریم؟ یکدفعه دید مادر بچه را
انداخت گفت: من را باش که خودم را علاف تو
کردم ... آقا بچه را گذاشت و رفت، بچه شیرخوار
شروع کرد به ونگ و انگ ... حضرت عیسی گفت:
خدایا غلط کردم بابا برش گردان الآن بچه می میرد!

این مادر که دارد الآن قربان صدقه بچه می رود، خودش می داند که چه عاملی آن پشت پرده دارد کار انجام می دهد؟ خبر دارد؟ خبر ندارد. می گوید: آی فدایت شوم، آی برایت بمیرم، آی قربانت بگردم. خودش می گوید ولی آن پشت کی دارد این را وادار به این ابراز محبت می کند؟ کی دارد این را انجام می دهد؟ یک خرده پیچ شل شود این قربان صدقه ها همه کنار می رود! می شود عادی، با بقیه هیچ فرقی نمی کند.

سلمان به این مرتبه رسیده، ما یک چیزی فهمیدیم:

کس ندانست که منزلگه معشوق کجاست ***

اینقدر هست که بانگ جرسی می آید

یک مطلبی به ذهن رسیده، یک خیالی داریم می کنیم، از خدا می خواهیم خدایا این جهل را بردارد، خیلی شیرین می شود خیلی. یک وقتی برای آدم پرده برداشته شود آدم بفهمد تمام کارهایی که دارد می کند، انفاقی که دارد می کند اصلاً این نیست، یک ربات است، یک وسیله است، یک واسطه است،

یک آلتی است از آلات ذات حی قیوم و مسیطر و متولی بر همه عالم، وسیله‌ای است از وسایل.

آقا ما ایشان را به این مکتب آوردیم، ما دست این آقا را گرفتیم آوردیم اینجا، حالا دارد برای ما این جوری آن جوری می‌کند، ما ما ما، بابا این ما را کنار بگذاریم، ما آوردیم چیه؟ ما این کار را کردیم چیه؟ این ماها کار دست مامی دهد، این ماها هر کدام سدی جلوی ما ایجاد می‌کند، باید این ماها را شکست، و این ماها را از سر راه برداشت، این من، این ما، هر کدام از اینها یک سدی است، یک مانعی است، یک پرده‌ای است، از اینکه چشم انسان را از نظر به حقیقت باز می‌دارد، آدم دیگر نمی‌تواند به آن واقع نگاه کند.

سلمان به این رسیده بود که هیچی نیست، امیرالمؤمنین علیه‌السلام هم سر قبرش همان حال خودش را با انگشت نوشت: وَفَدْتُ عَلَى الْكَرِيمِ بَغِيرَ زَادٍ... امیرالمؤمنین علیه‌السلام که با سلمان شوخی ندارد، تعارف هم ندارد، در تمام دنیا بگردید یک آدمی که با کسی تعارف ندارد آن هم امیرالمؤمنین

عليه السلام است، تعارف ندارد، صاف: آقا این کج
است، آقا این راست است، آقا این درست است، این
غلط است، آقا این صدق است، این باطل!
رودربایستی هم ندارد. قسیم الجنة و النار^۱ به همین
می گویند دیگر، میزان^۲ حق و باطل به این مسأله
می گویند. همین سال آخری که ما در مشهد بودیم
بعد از کسالتشان که سه سال قبل از فوت مرحوم آقا،
یک هفته ای با ایشان به اخلمد رفتیم

^۱ برای اطلاع از تفسیر روایت به کتاب امام شناسی، ج ۱، ص ۱۴۸ الی ۱۵۱
مراجعه شود.

^۲ - برای اطلاع بیشتر به کتاب امام شناسی، ج ۶، ص ۱۳ الی ۱۹ مراجعه
شود.

منطقه‌ای بیلاقی در اطراف مشهد است و يك منزلی در آنجا گرفتیم، چون اطباء می‌گفتند: ایشان باید جایشان جای خوبی باشد، آن بیماری و ناراحتی قلبی که پیدا کرده بودند به ما توصیه می‌کردند ایشان را ببرید اطراف، مشهد نباشند، هوای مشهد برای ایشان خوب نیست. رفتیم در آنجا و يك هفت، هشت روزی ما آنجا بودیم، و يك شب صحبت راجع به أميرالمؤمنين عليه السلام و جنگ صفین و همین مسائل بود، صحبت این مرکب حضرت شد که این مرکب قاطر بود، اسب نبود! من گفتم که: البته درست است مرکب، مرکب قاطر بود ولی قاطرش فرق می‌کرد با بقیه امثال خودش و ... ایشان فرمودند که: نه جان من! این قاطری که ایشان سوار می‌شدند به خاطر تواضع بود، اسب هم داشتند برای سوار شدن، منتهی ایشان سوار نمی‌شدند و چون حضرت أمير بر لشگر بودند می‌خواستند که خلاصه این جنبه را لحاظ کنند. خیلی برایم جالب بود به این نکته نرسیده بودم که این مطلب به خاطر این قضیه بوده است.

بعد از يك چند لحظه‌ای ایشان سر را پایین انداختند، و بعد سرشان را بلند کردند و فرمودند: این جدّ ما چه که نکرد! چه کاری بود که می شد يك شخص انجام بدهد و او انجام نداد! واقعاً انسان در کارهای أميرالمؤمنين عليه السلام یعنی معصومين، همه، فرقی نمی کند، سيدالشهداء، امام حسن، پیغمبر سایر افراد ... اصلاً همین قضیه‌ای که پیغمبر صلی الله علیه و آله در مکه می رود خیلی عجیب است بزرگترین دشمن و خصم خودش و رأس فتنه که ابوسفیان است، منزل او را برای افراد مأمّن قرار می دهد: هر کسی برود منزل ابوسفیان در امان است، اگر نرفت مصیبت و بلائی سرش آمد خودش می داند. واقعاً اصلاً انسان می ماند که این چه قضیه‌ای است؟ خُب خانه یکی دیگر را قرار بده، مثلاً هر کسی برود در مسجدالحرام امن است، خُب بهترین جا مسجدالحرام است دیگر، هر کسی رفت در مسجدالحرام ... مأمّن است دیگر، یا هر کسی رفت منزل فلان شخص ... خُب چرا ابوسفیان؟ چرا ابوسفیان باید باشد؟ تا حالا به این قضیه فکر کرده‌اید؟

پیغمبر می خواهد در اینجا بفرماید: اصلاً در اینجا تو و
منی مطرح نیست، در مکتب من، ابوسفیان و سلمان
یکی است، هر کسی در اینجا قدم بگذارد آمده وارد
منزل شده، وارد بیت شده، هر کسی قدم نگذارد خُب
در خارج است، چه ابوسفیان و چه غیر ابوسفیان.
بدترین افراد، سرسخت‌ترین افراد، دشمن‌ترین افراد،
سمج‌ترین افراد، فاسدترین افراد، در همان زمان
جاهلیت و در همان مسائل ابوسفیان بوده، ولی پیغمبر
می گوید: وقتی که رحمت خدا وارد مکه بخواهد شود،
و این مکه را از کفر می خواهد پاک و تطهیر کند، وقتی
این رحمت می آید هیچ فرقی را نمی گذارد بین این و بین
آن، ابوسفیان باشد یا غیر ابوسفیان! لذا بالاترین فردی
که کسی می تواند تصوّر کند که اگر همه از رحمت خدا
نصیب داشته باشند این نباید نصیب داشته باشد، که
ابوسفیان است، خدا می گوید همان هم مورد رحمت من
قرار می گیرد!

ببینید چقدر نکته نکته دقیقی است، ما الآن چه تصوّری می‌کنیم؟ یعنی ما، همین مسلمین، همین شیعه، چه تصوّری می‌کنیم؟ وقتی که یک همچین قضیه‌ای اگر برای ما در همین زمان بخواهد اتفاق بیفتد، اوّل کاری که می‌کنیم همین ابوسفیان را یک گلوله به مغزش می‌زنیم مثل هندوانه هوا برود، این کاری است که ما می‌کنیم! به خیال خودمان هم کار درستی است، بالاخره یک آدم کافر است، فاسق است، نمی‌دانم این همه جنایت کرده است، پدر مردم را درآورده، جنگ احزاب راه انداخته، جنگ احد راه انداخته، جنگ بدر راه انداخته، تمام این فتنه‌هایی که مردم را بر علیه پیغمبر تحریک می‌کرده، خُب قاعده‌اش هم همین است دیگر، اصلاً نیاز به محاکمه ندارد، غیباً حکم را صادر کردیم و یا علی، وقتی وارد شدیم: تق! یکدفعه ابوسفیان هوا می‌رود؛ خُب قاعده‌اش هم همین است دیگر، یعنی یک همچین تفکر، تفکر بیجایی نباید باشد! امّا پیغمبر تفکرش تفکر من نیست، چرا؟ چون پیغمبر من نیست، پیغمبر پیغمبر است، من، من هستم، آن یکی

دیگر است، او در یک افق دیگر است، آن در یک عالم دیگر است، آن واسطه رحمت خدا است، من یک آدم معمولی هستم، تفکرات خودم را دارم، مرام خودم را دارم سلیقه خودم را دارم، فهم خودم را دارم، یک شخصی مثل بقیه آدم‌های دیگر، می‌گویم: بزنید بکشید، همه را راحت کنید! تفکر خودم است دیگر و به خیال خودم هم خودم مصیب هستم، فکرم صحیح است، خلاف کرده باید زد و او را کشت، یک چیز طبیعی است.

اما من یک آدم عادی هستم که دارم این حکم را می‌کنم من پیغمبر نیستم می‌دانید به شما چه دارم می‌گویم من یک فرد معمولی با تفکرات معمولی، با سلیقه معمولی، و با دریافت‌های معمولی هستم که در او اشتباه است، در او صحیح است، در او خطا هست،، سقم دارد، سقیم دارد، معیب دارد، همه جور مختلف با واردات مختلف، از طرق مختلف و چه بسا این طرق، طرق خلاف، بالاخره چیست؟ این اندیشه‌ای که برای من پیدا شده این اندیشه همین‌طوری که درنیامده، حسن یک‌جوری گفته،

حسین یک جوری گفته، تقی یک جوری گفته، زید
یک جوری گفته، این خلاف او را گفته، او از این
طرف فلان کرده، خودم یک چیزی خواندم، خودم به
یک چیزی گوش دادم، جبرئیل که بر من نازل نشد،
جبرئیل دیگر در زمان پیغمبر صلی الله علیه و آله
کارش تمام شد، جبرئیل که بر من نازل نشده، پس
این تفکراتی که برای من آمده از کجا آمده؟ از همین
خواندن‌ها، از همین نوشتن‌ها، از همین شنیدن‌ها، از
همین مطالب مختلف و چه بسا مُغرضانه، خلاف و
خطاگونه، یک اندیشه‌ای بر من پیدا

شود، و براساس آن اندیشه می‌آیم قضاوت می‌کنم و حکم می‌کنم: این بد است، این خوب است، این را اعدام کنید، آن را زندان کنید، این را ببخشید، به این پول بدهید، به این مقام بدهید، این را از این مقام بیندازید و سایر مطالبی که خُب این مسائل انجام می‌شود! آیا پیغمبر هم همین جور مدرکات برایش پیدا می‌شود؟ ابداً، حداقلش که عرفی و عامیانه است حداقلِ حداقل این است که کارش با ملائکه است دیگر، جبرئیل است و این دیگر حداقلش است گرچه خیلی از اینها بالاتر است جبرئیل کجا پیغمبر کجا! حالا ما حداقل را داریم می‌گوییم، حداقلش جبرئیل است، جبرئیل که دیگر بابا معلوماتش از روزنامه و رادیو و تلویزیون و بی‌بی‌سی که نیست، آن معلوماتش از یک جا دیگر است، او از پیچ رادیو اطلاع به دست نمی‌آورد، اخبار را از پیچ رادیو نمی‌گیرد، اخبار را از اصل می‌گیرد نه از رادیو، از اینترنت و نمی‌دانم از این چیزها! از اینها نمی‌گیرد، پیغمبر صلی‌الله‌علیه‌وآله با آن تفکر آن وقت می‌آید حالا مکه را فتح می‌کند، وقتی که مکه

را فتح کرد پس قضاوتش با قضاوت ما مختلف می‌شود، ما یک جور قضاوت می‌کنیم: باید این را کشت! این می‌گوید: نباید کشت!

ما می‌گوییم: این را باید زندان کرد! این می‌گوید: باید آزاد کرد! آقا این را باید زندان کرد یعنی چه؟ پیغمبر می‌گوید: اگر من پیغمبرم بنشین، تو حرف نزن! آقا این را بایستی که مقام داد، پیغمبر می‌گوید: نباید مقام داد! این این قدر زحمت کشیده، این قدر فلان کرده، در راه خدا مجاهده کرده، پیغمبر می‌گوید: تو بهتر می‌دانی یا من؟!

افرادی بودند در زمان مرحوم آقا به مرحوم آقا ایراد می‌گرفتند: چرا مرحوم آقا با فلان روحانی می‌آید جلسه می‌گذارد، او را می‌پذیرد، در هفته باید منزلش بیاید ... ولی فلان روحانی که این خصوصیات را دارد، این را دارد، این قدر مرتبه دارد، و دارای خصوصیات است اصلاً راه نمی‌دهد، حتی وقتی که هم از او تقاضای ملاقات می‌کند، به او ملاقات نمی‌دهد! چرا؟! خُب این دارد اعتراض می‌کند، گفتم: آقا جان هر وقت شما استاد شدی بیا

جای این دوتا را عوض کن، این یکی که هر هفته می‌آید پیش آقا را بگو نیاید! ولی فعلاً تا وقتی که یک همچنین آقایی در یک همچنین موقعیتی هست، تو یک خرده کوتاه بیا، خلاصه این قدر اظهار نظر نکن، بگذار روزگار بگذرد!

خُب این چه می‌فهمد؟! بابا تو برو [لبو و شلغمت] را بفروش، حالا هر شغلی که داری، آخر تو را چه به اینکه... آخر تو چه می‌فهمی؟ آخر تو مگر خبر داری؟ تو مگر از مافی‌الضمیر خبر داری؟ آخر مگر تو از نفوس خبر داری؟ آخر مگر تو از مسائل اطلاع داری؟ تو فقط در همان تخصص خودت که حالا تخصصت هر چه هست، در همان حیطة برو اظهار نظر بکن. در زمان پیغمبر هم همین بوده،

آمدند به پیغمبر گفتند: آقا چرا منزل ابوسفیان را شما مأمن قرار دادید؟ مگر این، این کار را نکرد؟ مگر این جنگ راه نیانداخت؟ بدر و احد و احزاب و فلان و ... پس مال کی بود؟ فعل رسول الله از سر خود نیست، فعل رسول الله، فعل الله است، هم در مقام تکوین و هم در مقام تشریح و تربیت و تزکیه، در هر دو جهت یعنی هم تکویناً و هم تشریحاً فعل رسول الله می شود فعل الله. پس بنابراین پیغمبر که دارد می گوید: منزل ابوسفیان یعنی چه؟ یعنی این دین، دین رحمت است، این دین، دین کشتار نیست، این دین، دین انتقام جویی نیست، انتقام از چه؟ این در جاهلیت این کار را انجام داده، الآن که همین آدم آمده مسلمان شده «الإِسْلَامُ يُجِبُّ مَا قَبْلَهُ؛ اسلام آنچه را که ماقبل اسلام است می پوشاند، محو می کند، يك پوششی رویش می اندازد» خُب این در زمان جاهلیت این کار را انجام داده، در زمان جاهلیت یعنی در فضای تفکر جاهلی که پر است از حقدها و کینه ها و حسدها و انانیت ها و نفسانیت ها و در يك همچین فضایی جنگ راه انداخته،

در يك همچنين ذهنیتی آمده خلاف کرده، در يك

همچنین ذهنیتی فلان معصیت را انجام داده!

خدا رحمت کند مرحوم آقا رضوان الله علیه، در

همان زمانها، ایشان می فرمودند: همان حکمی که در

زمان جاهلیت رسول خدا برای افراد اجرا کرد، در

وقتی که وارد مکه شد و همه را بخشید، چون فضای

قبل از ورود اسلام، فضای کفر و فضای جاهلیت بود،

همان نسبت به مسائلی است که قبل از انقلاب، برای

افراد در حکومت طاغوت وجود داشت. ببینید چه

تفکری است! این تفکر آن وقت می شود تفکر

رسول الله، این تفکر، تفکری است که همه را جذب

می کند، از هر طبقه می کشاند، از هر دسته و از هر گروه

و از هر صنف، این تفکر ترس را برمی دارد، خوف را

برمیدارد، به جایش امنیت در نفوس مستقر می کند،

آرامش و سکینه و طمأنینه بر نفوس القاء می کند.

وقتی شما می رفتید پیش رسول الله

می نشستید انگار رفتی زیر یک آبشار، این دارد آب

می ریزد روی سرت، واقعاً این طور بود، ما این را

اصلاً پیش مرحوم آقا حس می کردیم، اصلاً این را
حس می کردیم، حتی اگر یک وقت خلاف هم
می کردیم ولی همین که می رفتیم پیش آقا با اینکه
خلاف است یک کتکی، یک گوشمالی خلاصه در
کار است، ولی این را احساس می کردیم این اصلاً
گوشمالی اش هم رحمت است، کتکش هم رحمت
است، دعوایش هم رحمت است، اخمش هم
رحمت است، این حالت رحمت یعنی این جنبه
فیضان رحمت را ما اصلاً احساس می کردیم.

خیلی عجیب بود، واقعاً ارتباط با اولیاء خدا
خیلی مطالب و مسائل را به انسان می آموزد،
چه جوری از افراد حمایت می کردند، آبروی افراد را
چطور حفظ می کردند، نسبت به شخصیت افراد

چقدر مواظب بودند. یک دفعه راجع به یک بنده
خدایی از رفقا که او هم به رحمت خدا رفت و
خلاصه ایشان هم یک جنبه تربیتی در او اجرا کردند
و بنده در آن جریان بودم، در عین اینکه این مسأله
برای افراد روشن شد که مثلاً این شخص مورد تنبیه
ایشان قرار گرفته است، خیلی ها فهمیدند بالاخره با
اینکه خود ما خیلی سعی می کردیم چون من در
جریان بودم خیلی سعی می کردم این مطلب را به
هیچ کس نمی گفتم، ولی خُب حالا خود آن شخص
مطرح می کرد از طرف خود بنده که نبوده امّا این قدر
ایشان مواظب بودند آن بنده خدا می آید یک پیغامی
را به یک شخصی می رساند، او منزل مرحوم آقا
می آید، مرحوم آقا، آن شخص و من، سه نفر، وارد
حسینیه می شویم، ایشان در را می بندند که کسی وارد
نشود، کسی نبیند، بعد می آیند دم منبر، یعنی فاصله
این حسینیه را طی می کنند، ما سه نفر می آییم دم منبر
می نشینند بعد آهسته: خُب بگویند چه بوده است؟!
ما این طوری سه نفری حرف می زدیم، که صدا یک
وقت بیرون نرود، یک وقت این مطلبی که راجع به

این شخص هست درز پیدا نکند! این جوری اینها تربیت می‌کردند، اخلاق اینها این طوری بود.

یک مؤمن باید آبرویش محفوظ باشد، وقتی که یک چیزی را از یک شخصی می‌بینیم نباید: دارد ارباب به این بگو، به آن بگو، به آن بگو، به آن بگو فقط مانده به لندن نگویی، به همه دنیا! این رسم اولیاء نیست، این دأب اولیاء نیست واللّه، این خلاف دأب اولیاء است، که انسان یک چیز را از یک رفیق می‌بیند ...، خُب دیدی که دیدی، چرا باید بروی بگویی به آن، چرا باید بروی به آن بگویی، چرا وقتی نشستی دو نفر باید به هم بگویی؟! این حرام است، حرام است آقا، اینهایی که بنده خدمت رفقا می‌گویم این مسائل، مسائل اصلی سلوک است، مسائل کلیدی سلوک است. روش بزرگان این بوده، مرامشان این بوده، حالا ما کجاییم؟ یادتان می‌آید شب‌های اوّل که صحبت می‌کردیم ما کجاییم؟ ما کجا هستیم؟ چقدر ما به این مبانی التزام دادیم، ملتزم شدیم، چقدر به این مسائل ما ملتزم شدیم؟

این برنامه بزرگان و اولیاء خدا در این دنیا

بوده و خُب هر کسی بیاید این مسائل را انجام بدهد
خودش فایده‌اش را می‌برد دیگر، نفع‌اش را می‌برد،
و حرکت می‌کند و جلو می‌رود و هر کسی که نه،
همین‌طوری یک مطالبی بیاید و بشنود و بالاخره
حالا ببینیم چه می‌شود، این آن نفع را نمی‌برد،
فایده‌ای ندارد.

امیرالمؤمنین علیه‌السلام آمدند همان چیزی
که در قلب سلمان هست، همان را آمدند نوشتند،
سلمان رسید به یک نقطه‌ای که دیگر نماز که
می‌خواند این نماز را از خود نمی‌دید، روزه که
می‌گرفت آن روزه را از خود نمی‌دید.

عرض کردم خدمت رفقا، یک شخصی بود بسیار مرد خوبی بود، مرد محترمی بود، مرد اهل مراقبه بود، اهل ذکر بود، حالا اسم نمی‌برم تا اینکه چون یک مطلبی می‌خواهم بگویم یک وقتی خدایی نکرده [غیبت] نشود، ایشان به رحمت خدا رفته، حق بزرگی هم بر گردن بنده به واسطه بعضی از مسائل به خصوص داشت. یک شب من منزلش بودم گفت: فلانی یک مطلبی را می‌خواهم بگویم خُب مرد عالمی بود، مدرّس بود ... من در این دنیا فقط یک کار کردم که آن کارم را ببرم و به خدا عرضه کنم، و به خدا هم همین را می‌گویم، می‌گویم خدایا من در عمرم فقط یک کار انجام دادم و الحمدالله از این دنیا که می‌خواهم بروم همین عملم را می‌خواهم به تو عرضه کنم و این آن بود که: در یک برهه از زمان شش ماه تمام شب‌ها را تا به صبح بیدار بودم و صبح را تا به غروب روزه داشتم، من می‌خواهم بگویم این کار را من در طول عمرم انجام دادم!

همان موقع من گفتم: الهی شکر که من این یک کار را هم انجام ندادم یعنی عَرَضه‌اش را نداشتم!

حالا این بنده خدا خُب شش ماه ... حالا دوشب ما خوابمان می گیرد می رویم و ولی یک چیز هست و آن اینکه: حالا آدم این هم انجام ندهد، هیچ مسأله مهمی نیست و قضیه‌ای هم اتفاق نمی افتد که انسان بیاید بگوید: خدایا من این کار را انجام دادم برای تو! کی تو را شب تا صبح بیدار نگه داشت؟ کی نگه داشت؟ اگر در یکی از این روزها یک دل درد می گرفتی، یک دل پیچه می گرفتی، یک بیماری پیدا می کردی که آن روزها ت به هم می خورد آن وقت چه کار می کردی؟ می توانستی الآن بگویی: خدایا من شش ماه را شب به صبح بیدار بودم و یک لحظه چشم به هم نازدم در روز می گرفت می خوابید و بعد صبح تا شب این طور! کی تو را شب تا صبح بیدار نگه داشت؟ کی تو را صبح تا شب گرسنه نگه داشت و در حال روزه نگه داشت؟ می توانست او برای تو یک بیماری بیاورد ولی در این شش ماه نیاورد، چرا نیاورد؟ چون دلت را خوش کند! این قدر خدا مهربان است، این قدر خدا بزرگوار است که می خواهد دل ما را خوش کند به اینکه یک کاری

برایش انجام دادیم، لذا اگر می‌خواهد یک مرض
بیاورد می‌گذارد بعد از شش‌ماه بیاید، چون از اوّل
نذر کرده که بالاخره شش‌ماه، اگر چهارماه بود
چهارماه، سه‌ماه بود سه‌ماه، یک‌سال بود یک‌سال!

می‌گوید: این شش‌ماه دست به ترکیبش
نمی‌زنم، این بنده من است می‌خواهد برای من یک
کاری انجام بدهد چرا من بیایم این وسط یک کاری
بکنم در ذوقش بزنم، چرا یک بیماری برایش بیاورم
که آن نیتی که دارد، آن هدفی که دارد، آن انجام
نشود. ببینید چقدر خدای عجیبی است، کاری که
خودش کرده دارد روی بزرگواری به حساب ما
می‌گذارد، به حساب ما می‌گذارد می‌گوید: تو
کردی! در

حالی که می‌توانست یک‌دفعه برنامه را به هم
بزند، یک‌دفعه می‌خواست: یک‌ساعت خوابم برد، ای
داد بیداد، سر شش‌ماه، سر پنج‌ماه یک‌ساعت خوابم
برد، هیچی ای داد بیداد! ولی خدا این را بیدار نگه
می‌دارد حالا در حال ذکر، در حال قرآن، در حال
نماز، در حال سکوت در حال هر چی، خُب حالی
پیدا می‌کند، صفایی پیدا می‌کند ... می‌گوید: تو
کردی‌ها، من نکردم، من خدا خودم را اینجا قایم
کردم، خودم را این پشت قایم کردم، تو بیداری
کشیدی، تو شب تا صبح نخوابیدی، تو شب تا صبح
قرآن خواندی، تو شب تا صبح نماز خواندی،
بارک‌الله عجب بنده‌ای، این هم خوشحال؛ بعد تازه
می‌گوید: خدایا این را دارم به تو عرضه می‌کنم!
کاری که او کرده دارد به خودش داریم برمی‌گردانیم،
خیلی جالب است، خیلی عالی است.

سلمان این کار را هم نمی‌کرد، می‌گفت: اگر
من شب تا صبح بیدار بودم تو من را بیدار نگه
داشتی، پس من هیچی! اگر من صبح تا شب روزه
داشتم، امساک کردم، خُب کی این کار را کرده؟ کی

توفیق داده؟ دلیل این قضیه این است که همین بنده
خدا که خدا رحمتش کند می گفت: من یک سال حج
بودم، و در آن یک سال که رفته بودم روز عرفه را
می خواستم روزه بگیرم، هم روزه بگیرم و هم [دعای
روز عرفه را بخوانم] البته داریم که دعای روز عرفه
خیلی مهم است، گرچه روزه روز عرفه هم مهم
است، البته حُب در آنجا روزه به عنوان نذر و فلان و
... در سفر می شود روزه گرفت، ولی برای کسی که
نتواند دعا بخواند خوب است که روزه اش را بخورد،
چون دعای روز عرفه خیلی مهم است و مناجات و
ادعیه و آن مسائلی که در روز عرفه هست مخصوصاً
در آنجا، آنجا با آن حال و هوا این بنده خدا می گفت:
ما که مشغول دعا شدیم بعد از ظهر حالمان به هم
خورد و مجبور شدیم روزه مان را شکستیم، آنجا خدا
می خواست به او نشان دهد: آن شش ماهی که گرفتی
یادت می آید حاج آقا! آن شش ماه من پشت قضیه
بودم و ... دلیلش این است که بیا، آمدی روزه بگیری
تا بعد از ظهر هم صبر کردی بعد از ظهر دیگر نتوانستی
دوام بیاوری!

حالا کارهای که ما انجام می‌دهیم قضیه
چطوری می‌شود؟ تکلیفش چه می‌شود؟ خُب
تکلیف روشن شد. این آقای طهرانی فقط آمده آب
پاکی را بریزد روی دست همه، هیچ کاری از او جز
تخریب بر نمی‌آید که بیاید و آب پاکی را بریزد روی
دست همه! البته اگر قرار باشد یک حقی باشد، و یک
مطلب صحیحی باشد خُب چرا انسان جلو نرود؟
چرا ما در همین تفکر عامیانه باقی بمانیم؟ برای چه؟
چرا قدمی به جلو نگذاریم؟ چرا از سطح عموم
قدمی فراتر نگذاریم؟ چرا فکر و ذکر خود را بالاتر
از تفکر و بالاتر از برداشت‌های عمومی قرار ندهیم؟

حالا که بزرگان بیان کردند، حالا که بزرگان مطالب را گفتند، چرا ما استفاده نکنیم، درست است آقا؟ بله، چرا این کار را انجام ندهیم! خُب بسیار خُب، إن شاء الله امیدواریم که خداوند توفیق فهم این مطالب را بیش از پیش به همه ما عنایت کند و خودش به فضل و با لطف و کرم و عنایت خودش دست ما را بگیرد و از موانع طریق که در نفوس خود همین طور انباشته کردیم و هر کدام از اینها مانعی است از موانعی که ما را برای رسیدن به آن حقیقت ... خیلی عجیب است، آن واقعیت چه واقعیتی است که وقتی انسان کم کم هی جلو می رود می گوید: عجب، پس باید این را کنار بگذارم، عجب این را کنار بگذارم، عجب دست از این باید بردارم، عجب از این فکر ... یکدفعه می گوید: پس چه ماند، چه ته آن ماند، دیگر چیزی [نماند] تازه می بیند: به به به به! شیرینی اینجاست، خیال می کرده کامش شیرین است، خبری نبوده، خیال می کرده ذائقه او شیرین است، چیزی نبوده، شیرینی واقعی اینجاست، حلاوت اینجاست، جمال اینجاست، بهاء اینجاست

همه چیز اینجاست.

إِنْ شَاءَ اللَّهُ خداوند به لطف و عنایت خودش

همه ما را به آنچه که از نعمت‌های خاصه خودش به

اولیاء و به راه‌یافتگان حریم و حرم خودش قسمت

فرموده است ما را نصیب بفرماید.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ